

**Geschichte der geistlichen Stiftungen, der adlichen
Familien, so wie der Städte und Burgen der Mark
Brandenburg**

[Urkunden-Sammlung für die Orts- und spezielle Landesgeschichte]

Riedel, Adolph Friedrich

Berlin, 1845

CXCVI. Johann, Dechant des St. Marienstifts zu Halberstadt bedroht den Vogt der Grafen von Holstein zu Arneburg Thomas von Göre und das ganze Land Arneburg mit dem Bann und Interdict, am 24. April ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54414](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54414)

CXCV. Markgraf Sigismund vereint mit der Propstei zu Stendal die Pfarre zu Gardelegen zum Erbsatz für die davon getrennte Pfarre zu Tangermunde, am 21. October 1381.

Sigismundus, dei gracia Marchio Brandenburgensis, uecnon Sacri Romani Imperii Archicamerarius, — Sane quia Serenissimus Princeps, Karolus quartus Romanorum Imperator et Bohemie Rex, Genitor noster charissimus, dum primum Marchiam Brandenburgensem sue subdidisset ditioni, cultum diuinum propragare desiderans, Ecclesiam parochialem in Tangermunde, ab olim prepositurae Collegii sancti Nicolai in Stendal exemptae, diocesis Halberstadenfis, Ab eadem prepositura Ecclesie sancti Nicolai abstrahens ipsam Ecclesiam Tangermundenfem Collegio Canoniorum Cappelle sancti Iohannis Baptiste in Castro Tangermunde site, quod siquidem Collegium sancti Iohannis de nouo fundabat, rite et racionabiliter incorporauit, promittens atque cesareo decreto statuens, Ecclesiam Gardelegenfem cum omnibus fructibus, Juribus et prouentibus eiusdem Ecclesie Gardelegenfis memorate prepositurae collegii sancti Nicolai in Stendal incorporare, ablate ecclesie Tangermundenfis in restaurum. Et quia predictus Genitor noster diue memorie mortis debito preuentus supra scripti sui conceptum propositum ad finem, vt voluit, non perduxit, Nos igitur patriis ymmo beatis in hac parte vestigijs inherentes, Genitoris nostri propositum non per errorem, sed maturo Consiliariorum nostrorum prehabito consilio diuino inuocato nomine ad finem deducimus sub hac forma, Vt quam primum Ecclesiam parochialem sancti Nicolai in Gardelege Halberstad. dioc., cuius Jus patronatus ad nos pertinere dinoscitur, vacare contingerit, quod tunc eadem Ecclesia vniri debeat ac debet, quam quidem Ecclesiam prepositurae Ecclesie sancti Nicolai in Stendal antedictae perpetuis temporibus affuturis vnimus per presentes, Ita videlicet, quod illa duo beneficia ab antea distincta tunc vnum sint et esse debeant pari forma, qua ecclesia Tangermundenfis prescripte prepositurae Stendalensi ante distractionem vnita fuerat ab antiquo. Nos quoque et ceteri Marchiones Brandenburgenses, heredes et successores nostri, vniam personam ydoneam pro dictis prepositura et Ecclesia Gardelegenfi indiuisi sub tytulo prepositurae Ecclesie sancti Nicolai Stendalensis extunc in antea quociens vacauerit decano Ecclesie sancti Nicolai in Stendal, qui pro tempore fuerit, debeamus presentare, Non obstantibus literis nostris generalibus uel specialibus, si quas quibuscunque personis super primis vacantijs per Marchiam in quacunque forma dederimus vel daturi sumus in futurum. Datum in Noua Landisberg, Anno domini M^o. CCC^o octuagesimo primo, vicesima prima die mensis Octobris, nostro Sigillo subappenso, Presentibus venerabilibus viris consiliarijs nostris domino Johanne Episcopo Cznadiensi, Santziwogio Capitaneo Cracouieni, Johanne Bano, curie nostre magistro, Reynhardo de Strele Capitaneo nostro per marchiam, Lippoldo de Bredow, Johanne de Wulkow, Balthazar de Slywen, Ottone Vockinrode, militibus, ac alijs quam pluribus tam spiritualibus quam secularibus ad premissa Testibus fide dignis.

CXCVI. Johann, Dechant des St. Mariensists zu Halberstadt bedroht den Vogt der Grafen von Holstein zu Arneburg Thomas von Görne und das ganze Land Arneburg mit dem Bann und Interdict, am 24. April 1383.

Johannes, dei gracia Decanus Ecclesie sancte Marie Halberstadenfis, Judex et Conferuator ad infra scripta a sede apostolica deputatus, Vniuersis et singulis diuinorum Rectoribus per

Ciuitatem et diocesin Halberstadensem, Brandenburgensem, Magdeburgensem, Maguntinensem, Hanelbergensem et alias vbilibet constitutis, qui ad executionem presentium Requisti fuerint, Salutem in domino et Mandatis nostris ymmo verius apostolicis firmiter Obedire. Dudum in causa quadam tunc vertente inter honorabiles viros dominos decanum et Capitulum Ecclesie stendalensis actores ex vna et Johannem de crusemarke armigerum, eiusdem Halb. diocesis, et suos in hac parte complices reos de ac super quadam domo et curia, sitis in villa crusemarke suis quoque pertinentiis, iure ac proprietate, ex altera parte earundem, Sentenciam nostram tulimus diffinitiuam contra dictos Johannem de crusemarke et suos Complices in hac parte, eandem nostram Sentenciam debite, vt debuimus, mandauimus executioni, ipsos reos preuia monicione excommunicauimus et excommunicatos mandauimus per nonnullos Rectores diuinorum publice denunciari, Deinde in modum grauacionis candelis accensis nolisque pulvis publice nunciari ipsos mandauimus, post hec crescente contumacia eorum ipsos a communione fidelium exclusimus participantesque eidem aut alteri eorum, nisi in casibus a iure permisis monicione premissa excommunicationis pena astringimus manifeste: Vnde premissa omnia et singula ita vera et notoria sunt in dictis Ciuitate et diocesi Halberstadenfi, specialiter eciam per bannum Balsamie in Ecclesia Halberstadenfi specialius, tamen specialius et euidentius in Castro et opido Arneborg et per terram et districtum spectabilissime Comitisse holtzacie, vbi dicti condempnati degent, moram trahunt, larem fouent, premissa quoque sunt ita notoria et ita verissima, quod nulla possint tergiversacione celari, nec est locus inficiacioni. Tamen Tomas de Gorne, aduocatus domine Comitisse holtzacie predictae in Castro et territorio arneborg, vt accepimus per dictos actores nostram excommunicacionis sentenciam minime formidans, contra nostram inhibitionem cum dicto Johanne de crusemarke et eius complicibus communicare non desistit, ymo se non solum vnum de complicibus dictorum dampnatorum facere minime veretur, verum eciam contra nostram sentenciam exactionem, depactacionem ab Henneken conow, colono ipsorum dominorum canonicorum extorquere conatur, Ipsumque colonum et fideiussores ad soluendum certas seruiciorum pecunias ipsi Johanni de crusemarke et suis in hac parte complicibus summa diligencia nititur et laborat, quod est penitus contra nostram sentenciam diffinitiuam, in qua super premissis et aliis petitis ipsi Johanni de crusemarke et suis complicibus perpetuum silentium imposuimus. Hec fecit et facit quo minus dicta nostra sentencia et eius executio impleantur in ipsorum dominorum decani et capituli preiudicium non modicum et grauamen, et nostre ymo verius apostolice iurisdictionis illusionem et detrimentum. Quare vobis in virtute sancte obedientie et sub excommunicacionis pena mandamus, quatenus in hiis exequendis vnus alterum non respiciat quomodolibet vel expectet, sed quando pro parte dictorum dominorum decani et capituli requisiti fueritis seu aller vestrum fuerit requisitus, accedatis quo propter hoc fuerit accedendum, et moneatis dictum Tomam aduocatum in Arneborg, quem et nos presentibus moneamus, vt a dictorum Johannis de crusemarke et eius nati ac suorum complicum in hac parte locucioni, Recepcioni, fauore, Consilio, auxilio, coloni perturbacioni, monicioni, depactacioni, exactioni et in captiuitatem reductioni (sic) penitus desistat et in totum et ammodo nullam mencionem, nullam requisitionem vel ad cyppum aut carcerem vel vincula seu captiuitatem habeat seu faciat et de iam perpetratis deo, nobis, ymmo verius sedi apostolice pro huiusmodi contemptu et sepedictis dominis Canonicis seu decano et capitulo pro eorum interesse satisfaciat aut se legitime expurget coram nobis, si poterit, infra quindecim dies a die notificacionis presentium sibi aut in Ecclesia arneborg facte publice de ambone infra missarum sollempnia, quorum quindecim dierum quinque pro primo, quinque pro secundo et reliquos quinque dies pro tercio ac monicione canonica eidem prefigimus et assignamus, Alioquin dictis quindecim diebus elapsis, quando et quociens dictus Tomas de Gorne, alio nomine

Mas van Gorne, aduocatus domine Comitisse holtzacie in arneburg, in parrochiis seu locis parrochiarum vestrarum se receperit, venerit, moram traxerit, domicilium habuerit, Larem fouerit, jurisdictionem exercuerit, in mora et post ipsius recessum per triduum concinne strictissimum seruetis ecclesiasticum interdictum, ita quod Corpora mortuorum ad Ecclesiasticam nullatenus recipiantur sepulturam et omnia sacra preter in jure concessa, sint ibidem interdicta, Intimantes eidem aduocato quodsi a premissis Monicionibus ipsius coloni, depaetionibus et in Cyppum reuocacionibus non destiterit, propter huiusmodi maleficium totum districtum et totam terram pertinentem ad castrum Arneborg strictissimo intendimus supponere interdicto. Datum Halberstad anno domini M^o. CCC^o LXXXIII°., feria sexta proxima post dominicam Cantate, nostro sub sigillo presentibus appenso.

CXCVII. Der Dechant des Mariensifts in Halberstadt excommunicirt einen Bürger in Stendal, welcher dem St. Nicolaisifte die schuldigen Pächte nicht bezahlt hat, am 29. Oct. 1383.

Johannes, dei gracia decanus Ecclesie beate Marie virginis halberstadensis, Judex et conseruator honorabilium virorum dominorum decani ac capituli Ecclesie sancti nicolai in Stendal — a fede apostolica specialiter deputatus, Vniuersis et singulis Ecclesiarum parochialium, capellarum et altarium rectoribus, presbiteris curatis et non curatis, clericis etc. In diocesi Halberstadensi et per oppidum Stendal Salutem in domino et apostolicis mandatis reuerenter obedire. Auctoritate apostolica nobis in hac parte commissa vobis et vestrarum cuilibet in virtute sanete obedientie et sub pena suspensionis ab ingressu Ecclesie, trium tamen dierum canonica monicione premissa — precipimus mandantes, quatenus salubriter moneatis circumspectum virum Engelbertum, dictum Coffeke, opidanum in Stendal, quem etiam et nos presentibus sic amonemus, vt infra quindecim dies vestris monicionibus proximos, quorum quindecim dierum quinque pro primo, quinque pro secundo et reliquos quinque dies pro tercio et termino peremptorio ac monicione canonica assignamus, honorabilibus viris dominis decano et capitulo Ecclesie sancti Nicolai in Stendal predictis de eorum pactu seu censu annuo, quem de curia quondam Johannis cloden in villa cloden soluere tenetur, dudum non soluto, retardato et neglecto, satisfaciat et eundem pactum soluat cum effectu vel vltima die dictarum quindecim dierum, si ipsa vltima dies juridica fuerit, alioquin proxima die juridica protunc immediate sequenti coram nobis Halberstad in curia habitacionis nostre compareat, causas racionabiles, si quas habet, quarum ad solucionem dictorum pacti et census neglecti minime teneatur, — allegaturus. Alioquin eundem Engelbertum, quem exnunc, vt extunc excommunicamus in hiis scriptis, excommunicatum in ecclesiis vestris singulis diebus dominicis et festiuis vestris de ambonibus infra missarum sollempniis publice nunciatis coram plebe, donec aliud a nobis habueritis in mandatis etc. — Datum Halberstad, Anno domini M^o CCC^o LXXXIII, sequenti die proxima post festum Simonis et Jude apostolorum.

In dem Original ist noch ein Zettel mit einem Siegel befestigt, auf welchem folgende Worte: Ego thidericus, viceplebanus ecclesie beate marie virginis in Stendal, presens mandatum dominica die proxima post festum martini, quod protestor meo sub sigillo, fideliter sum executurus.